

ДОСЛІДЖЕННЯ СВІТОВОГО ОКЕАНУ

УДК 001.18; 001.89

В Організації Об'єднаних Націй дали старт Десятиліттю наук про океан

О.А. Щипцов

Щипцов Олександр Анатолійович – член-кореспондент НАН України, д.геогр.н, професор, директор Державної установи "Науковий гідрофізичний центр Національної академії наук України"; Україна, 03187, м. Київ, просп. Академіка Глушкова, 42; E-mail: oceanography@ukr.net

Анотація. У статті надано інформацію про хід проведення розпочатого Десятиліття, присвяченого науці про океан в інтересах сталого розвитку (2021–2030 рр.) з метою накопичення знань, щоб захистити океани і забезпечити добробут жителів планети. Зазначено, що сформовано відомості про держави-члени, основні групи партнерів та їхні пропозиції, категорії потенційних заходів, створення національних комітетів і прохання надання підтримки групі з координації проведення Десятиліття.

Ключові слова: Міжурядова океанографічна комісія ЮНЕСКО, цілі Десятиліття, наукові заходи, План імплементації Десятиліття, Рада з досліджень Світового океану НАН України.

Міжурядова океанографічна комісія ЮНЕСКО (далі – МОК) у 1971–1980 роках успішно організувала проведення наукових заходів, присвячених Міжнародному десятиліттю досліджень океану, покликаному підвищити обізнаність громадськості про важливість морських наук.

Через п'ятдесят років на 72-й сесії Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй (ООН) у зведеній резолюції по Світовому океану і морському праву (резолюція 72/73, частина XI "Морська наука", пункт 292) постановила: проголосити 10-річний період з 1 січня 2021 року Десятиліттям Організації Об'єднаних Націй, присвяченим науці про океан в інтересах сталого розвитку (далі – Десятиліття).

У лютому 2021 року в ООН дали старт Десятиліттю. Відкриваючи захід, приурочений до початку цієї масштабної кампанії, Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерреш зазначив, що понад 80% океанського дна досі не вивчено та не нанесено на карту. За його словами, людству необхідно накопичити більше знань, щоб захистити океани і забезпечити добробут жителів планети [1].

Генеральна Асамблея ООН затвердила сім цілей Десятиліття [2]:

Чистий океан – джерела забруднення виявляють, скорочують або ліквідують;

Здоровий і стійкий океан – розуміння, охорона, відновлення морських екосистем та ефективне управління ними;

Продуктивний океан – стійке постачання продовольства й невиснажлива морська економіка;

Передбачуваний океан – суспільство розуміє зміни стану океану та може реагувати на них;

Безпечний океан – життя людей і джерела засобів існування захищені від небезпеки, що походить від океану;

Доступний океан – відкритий рівний доступ до даних, інформації, технологій та інновацій;

Надихаючий і захоплюючий океан – суспільство розуміє й цінує океан з точки зору власного благополуччя та сталого розвитку.

Організацію та координацію виконання Плану імплементації Десятиліття знову покладено на МОК (рис. 1).

Рис. 1. Логотипи Міжурядової океанографічної комісії ЮНЕСКО та Десятиліття Організації Об'єднаних Націй, присвяченого науці про океан в інтересах сталого розвитку

Квітневий циркулярний лист¹ МОК містить інформацію про хід проведення розпочатого 1 січня 2021 р. Десятиліття, в тому числі: оновлені відомості про проведення заявкової кампанії в рамках Десятиліття № 01/2020, заклик відповісти на опитування держав-членів про плани створення національних комітетів з проведення Десятиліття, відомості про можливості участі держав-членів і прохання про надання підтримки групі з координації проведення Десятиліття. Зокрема:

Щодо оновленої інформації про проведення заявкової кампанії в рамках Десятиліття № 01/2020:

"Заявкова кампанія в рамках Десятиліття № 01/2020 проходила з 15 жовтня 2020 р. до 15 січня 2021 р. і була присвячена, головним чином, глобальним і великим регіональним програмам Десятиліття, а також питанням підтримки заходів Десятиліття в натуральній і фінансовій формах. За час цієї кампанії було отримано 215 пропозицій про проведення заходів і 27 пропозицій про надання підтримки. Пропозиції надійшли з багатьох регіонів світу й охоплювали всі океанічні басейни. Свої пропозиції направили партнери з 53 країн, при цьому 8 пропозицій про проведення заходів надали партнери з малих острівних держав, що розвиваються, а ще 16 – партнери з країн Африки. Отримані пропозиції стосуються широкого спектра тем та охоплюють всі пріоритетні завдання Десятиліття. Завдання, пов'язані з багатьма факторами стресогенного впливу на екосистеми, взаємозв'язком між океаном і кліматом та стійкою економікою океану, найчастіше пропонували вирішувати шляхом нарощування потенціалу, що стало загальною наскрізною темою.

¹ Циркулярний лист МОК №28400С/VR/ЖВ/іс від 7 квітня 2021 року надіслано офіційним національним координаційним органам зі зв'язків з МОК (державам-членам МОК).

Основними групами партнерів, які направили пропозиції, були науково-дослідні інститути, уряди, неурядові організації та приватний сектор.

Секретаріат МОК підготував попередній аналіз пропозицій для розгляду на першому засіданні тимчасової консультативної ради з проведення Десятиліття, яке було заплановано на 6–8 квітня 2021 року. У ході попереднього аналізу було визначено ряд тематичних або географічних блоків програм, які мають значний синергичний потенціал. Діалог з партнерами для пошуку механізмів координації й співробітництва в рамках цих програмних блоків буде продовжено. З метою подання рекомендацій на засідання тимчасової консультативної ради з проведення Десятиліття розглядалися такі категорії потенційних заходів у рамках Десятиліття:

- програми, потенційно готові до затвердження,
- пропозиції про надання підтримки, потенційно готові до затвердження, і
- програми, що потребують додаткового обговорення або вдосконалення для подальшого подання на розгляд майбутніх засідань ради" [11].

Щодо опитування держав-членів про плани створення національних комітетів із проведення Десятиліття:

"Створення національних комітетів з проведення Десятиліття як інструмента залучення національних зацікавлених сторін і стимулювання участі окремих країн у проведенні Десятиліття вітається протягом усього Десятиліття. З переліком створених національних комітетів з проведення Десятиліття можна ознайомитися на сайті Десятиліття океану за посиланням: <https://www.oceandecade.org/resource/139/Regionalinitiatives-and-National-Decade-Committees>.

Ряд держав-членів перебуває у процесі створення таких комітетів.

Секретаріат МОК розробив онлайн-опитувальник держав-членів для збирання інформації про хід створення національних комітетів з проведення Десятиліття чи плани щодо вирішення цього питання в майбутньому. Результати опитування стануть основою для розробки практичного керівництва зі створення й організації роботи комітетів і дозволять розмістити на сайті Десятиліття оновлену інформацію про існуючі національні комітети з проведення Десятиліття та їх діяльність.

У наступні місяці Секретаріат буде більш організовано координувати взаємодію з національними комітетами з проведення Десятиліття та сприятиме встановленню зв'язків між цими структурами" [11].

Щодо можливості участі держав-членів:

"Крім створення та підтримки національних комітетів із проведення Десятиліття, державам-членам наполегливо рекомендовано скористатися однією або декількома з перерахованих нижче форм участі в Десятилітті.

Державам-членам, які зацікавлені у вступі в Альянс з підтримки Десятиліття океану (далі – Альянс), про початок роботи якого було оголошено 3 лютого 2021 року на заході "Дивний новий океан" за участю більше 15 000 глядачів, пропонується повідомити Секретаріат МОК про свій намір. У найближчі місяці розпочнеться проведення оперативних нарад членів

Альянсу, за підсумками яких буде розроблено статут цієї мережі. Держави-члени можуть висловити зацікавленість у розміщенні на своїй території бюро з координації проведення Десятиліття або центрів зі співробітництва в рамках Десятиліття. Ці децентралізовані координаційні структури стануть важливими елементами загальної системи управління та координації дій у рамках Десятиліття й дозволять перенести глобальні пріоритети на регіональний і національний рівні. Держави-члени можуть звернутися з проханням про схвалення своєї діяльності в рамках Десятиліття, яка, зокрема, може включати тематичні заходи, практикуми, конференції, публікації, семінари та виставки, заповнивши форму, доступну за посиланням: <https://oceandecade.com/resource/141/Request-endorsement-of-your-Ocean-Decade-Activityhere>.

У період з липня 2021 р. до травня 2022 р. у рамках реструктурованої програми Першої міжнародної конференції Десятиліття, яку проводитиме Німеччина, буде організовано серію віртуальних заходів, які отримали назву "лабораторії Десятиліття океану". Ці "лабораторії Десятиліття" стануть інтерактивною платформою, яка дозволить дати старт заходам Десятиліття та налагодженню партнерських зв'язків. Більш детальну інформацію про терміни й форми участі в цих заходах буде надано найближчим часом" [11].

Щодо прохання про підтримку в створенні групи з координації проведення Десятиліття та підготовку вкладу МОК у Десятиліття:

"Для того, щоб Секретаріат міг і далі ефективно координувати проведення Десятиліття, терміново потрібні додаткові ресурси. Це надзвичайно важливе питання в перший рік Десятиліття, коли відбуватиметься перехід від етапу підготовки до етапу здійснення. Група з координації проведення Десятиліття (далі – Група) розмішуватиметься в Секретаріаті МОК, і для того, щоб вона могла виконувати окреслені в плані проведення Десятиліття масштабні завдання, вона повинна бути повністю укомплектована співробітниками категорії спеціалістів. До даного циркулярного листа включено перелік мінімальної кількості додаткових співробітників, яких потребує Група. Секретаріат звертається до держав-членів МОК із наполегливим проханням про надання підтримки у вигляді небюджетних ресурсів або відрядити своїх фахівців для роботи на цих посадах і формування Групи з координації проведення Десятиліття.

Низку програмних заходів МОК заплановано затвердити на рівні програми Десятиліття – спочатку у сфері наук про океан, спостереження за океаном, збирання пов'язаних з океаном даних та інформації, раннього попередження про цунамі та забезпечення готовності до них. Всі ці ініціативи також потребують додаткової небюджетної підтримки для реалізації завдань, спрямованих на перетворення; координації діяльності відповідних спільнот і виконання функцій каталізатора дій, зокрема пов'язаних з розробленням пропозицій про фінансування та пошук партнерів. Буде визначено конкретні потреби в ресурсах, про які повідомлять державам-членам МОК та іншим потенційним спонсорам з метою залучення добровільних внесків" [11].

Додаткову інформацію з зазначених вище питань можна отримати в Секретаріаті МОК за E-mail: j.barbiere@unesco.org або a.clausen@unesco.org.

Варто підкреслити, що План імплементації Десятиліття був затверджений Генеральною Асамблеєю ООН, а Україна є державою-членом МОК². У зв'язку з цим нагадуємо, що у серпні 2020 року відбулася нарада Національної комісії України у справах ЮНЕСКО. У ході наради, зокрема, було викладено пропозиції Національної академії наук України щодо удосконалення участі України в діяльності МОК та Міжнародного органу з морського дна і запропоновано [3]:

- створити Міжвідомчу національну океанографічну комісію України як національний координаційний орган зі зв'язків із МОК;
- визначити національних координаторів, а також національних кореспондентів у сферах (напрямах) діяльності МОК, представників в міжурядових програмах і членів тематичних груп у МОК;
- врегулювати повноваження, функції й обов'язки визначених національних координаторів у МОК і фахових національних кореспондентів, представників, членів тематичних груп у МОК;
- створити національний комітет з підготовки до проведення Десятиліття;
- доручити національному комітету з підготовки до проведення Десятиліття сформувати національний план щодо участі України в реалізації заходів Десятиліття;
- активізувати участь України в роботі Міжнародного органу з морського дна;
- внести відповідні зміни до Переліку центральних органів виконавчої влади, інших державних органів, відповідальних за виконання зобов'язань, що впливають із членства України в міжнародних організаціях, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2002 року № 1371.

Незважаючи на зазначені пропозиції, в даний час відсутні реальні кроки з боку відповідних центральних органів виконавчої влади стосовно організації участі України в заходах, передбачених Планом імплементації Десятиліття [4].

Разом з цим, Національна академія наук України регулярно протягом 2019–2020 років за власною ініціативою і в межах своєї компетенції проводила заходи з підготовки до Десятиліття [5–9].

Зокрема було створено Раду з досліджень Світового океану НАН України³ (далі – Рада). За дорученням Бюро Ради вченими-океанологами розроблено проєкт Концепції цільової комплексної програми наукових досліджень НАН України "Комплексні дослідження Азово-Чорноморського басейну, інших районів Світового океану" на період 2021–2026 років. Відповідно до Положення "Про цільові програми наукових досліджень НАН України і цільові наукові (науково-технічні) проєкти НАН України", затвердженого постановою Президії НАН України від 19 грудня 2018 року № 340, цільова програма наукових досліджень НАН України – це сукупність взаємопов'язаних завдань наукових досліджень, об'єднаних з метою

² Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2017 року № 565 координацію взаємодії України та МОК здійснює Міністерство освіти і науки України за участю Національної академії наук України.

³ Раду з досліджень Світового океану НАН України створено відповідно до постанови Президії НАН України від 27 лютого 2019 року № 62.

вирішення актуальних комплексних фундаментальних і прикладних проблем природничих, технічних, суспільних і гуманітарних наук. Необхідними умовами розроблення цільової програми є наявність фінансових, матеріально-технічних та кадрових ресурсів для забезпечення виконання цільової програми [10].

Десятиліття Організації Об'єднаних Націй, присвячене науці про океан в інтересах сталого розвитку, почалося. Час діяти, керуючись закликом Генерального секретаря ООН: "Ми повинні домагатися "революційних змін" у сфері наукових знань про океан" [1].

Перелік використаних джерел

1. Глава ООН: мы должны добиваться "революционных изменений" в сфере научных знаний об океане. *ООН*: веб-сайт. URL: <https://news.un.org/ru/story/2021/02/1395742> (дата звернення: 16.06.2021).
2. Зачем нужно Десятилетие океанографии? *ООН*: веб-сайт. URL: <https://news.un.org/ru/story/2020/12/1393192> (дата звернення: 16.02.2021).
3. Співробітництво Національної академії наук України з Міжурядовою океанографічною комісією ЮНЕСКО. *Національна академія наук України*: веб-сайт. URL: <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=6512> (дата звернення: 13.06.2021).
4. План імплементації Десятиліття Організації Об'єднаних Націй, присвяченого науці про океан в інтересах сталого розвитку розроблений Міжурядовою океанографічною комісією та схвалений резолюцією Організації Об'єднаних Націй від 31.12.2020 A/RES/75/239. URL: <https://www.oceandecade.org/wp-content/uploads/2021/09/337567-Ocean%20Decade%20Implementation%20Plan%20-%20Full%20Document> (дата звернення: 16.09.2021).
5. Круглий стіл "Майбутнє міжнародне Десятиліття ООН, присвячене науці про океан в інтересах сталого розвитку". *Національна академія наук України*: веб-сайт. URL: <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=6685> (дата звернення: 12.06.2021).
6. Співробітництво Національної академії наук України з Міжурядовою океанографічною комісією ЮНЕСКО. *Національна академія наук України*: веб-сайт. URL: <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=6512> (дата звернення: 16.07.2021).
7. Перспективи завершення формування проекту Концепції Державної цільової науково-технічної програми відновлення морських досліджень та науково-дослідницької інфраструктури на період 2021–2023 років. *Національна академія наук України*: веб-сайт. URL: <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=5831> (дата звернення: 10.07.2021).
8. Розширене засідання Південного наукового центру. *Національна академія наук України*: веб-сайт. URL: <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=5794> (дата звернення: 09.06.2021).
9. Міжнародне Десятиліття Організації Об'єднаних Націй, присвячене науці про океан в інтересах сталого розвитку: стан і перспективи підготовки до його проведення в Україні. *Національна академія наук України*: веб-сайт. URL: <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=5596> (дата звернення: 11.07.2021).
10. Положення "Про цільові програми наукових досліджень НАН України і цільові наукові (науково-технічні) проекти НАН України", затверджене постановою Президії НАН України від 19.12.2018 № 340. *Національна академія наук України*: веб-сайт. URL: <https://www.nas.gov.ua/legaltexts/Pages/regulation.aspx?ffn1=ActID&fft1=Eq&ffv1=P-181219-340> (дата звернення: 22.06.2021).
11. Циркулярное письмо МОК № 2840 IOC/VR/JB/ic от 7 апреля 2021 г. Официальным национальным координационным органам по связи с МОК (государствам – членам МОК) "Десятилетие Организации Объединенных Наций, посвященное науке об океане в интересах устойчивого развития (2021–2030 гг.) – Обновленная информация". *UNESCO*: веб-сайт. URL: <https://ioc.unesco.org/member-states-portal/circular-letters> (дата звернення: 22.06.2021).

В Организации Объединенных Наций дали старт Десятилетию наук об океане

А.А. Щипцов

Щипцов Александр Анатольевич – член-корреспондент НАН Украины, д.геогр.н, профессор, директор Государственного учреждения "Научный гидрофизический центр Национальной академии наук Украины"; Украина, 03187, г. Киев, просп. Академика Глушкова, 42; E-mail: oceanography@ukr.net

Аннотация. В статье представлена информация о ходе проведения начатого Десятилетия, посвященного науке об океане в интересах устойчивого развития (2021–2030 гг.) с целью накопления знаний для защиты океанов и обеспечения благосостояния жителей планеты. Отмечено, что сформированы сведения о государствах-членах, основных группах партнеров и их предложения, категориях потенциальных мер, создании национальных комитетов и просьбы оказания поддержки группе по координации проведения Десятилетия.

Ключевые слова: Межправительственная океанографическая комиссия ЮНЕСКО, цели Десятилетия, научные мероприятия, План имплементации Десятилетия, Совет по исследованиям Мирового океана НАН Украины.

The United Nations Decade of Ocean Science was launched

O.A. Shchypstov

Shchypstov, Olexandr Anatoliyovych – Corresponding Member of the National Academy of Sciences of Ukraine, Dr Sci. (Geogr.), Professor, Director of the State Institution "Scientific Hydrophysical Center of the National Academy of Sciences of Ukraine"; Ukraine, 03187, Kyiv, 42 Akademika Hlushkova Ave.; E-mail: oceanography@ukr.net

Abstract. The article provides information on the implementation of the Decade on Ocean Science for Sustainable Development (2021–2030) with a view to generating knowledge for the protection of the oceans and the well-being of the inhabitants of the planet. It was noted that information had been developed on Member States, major groups of partners and their proposals, categories of potential action, the establishment of national committees and the request for support for the Decade coordination group.

Key words: UNESCO Intergovernmental Oceanographic Commission, goals of the Decade, Scientific Activities, Implementation Plan for the Decade, NAS Council for Ocean Research.

References

1. Glava OON: my dolzhny dobivatsya "revolyutsionnykh izmeneniy" v sfere nauchnykh znaniy ob okeane [Chapter of the United Nations: We must seek "revolutionary change" in the sphere of scientific knowledge about the ocean]. United Nations [Internet]. 2021 February 03 [cited 2021 Jun 16]. Available from: <https://news.un.org/ru/story/2021/02/1395742> [in Russian].
2. Zachem nuzhno Desyatiletie okeanografii [Why the Decade of Oceanography?]. United Nations [Internet]. 2020 December 28 [cited 2021 Jun 16]. Available from: <https://news.un.org/ru/story/2020/12/1393192> [in Russian].
3. Spivrobotnytstvo Nacional'noji akademiji nauk Ukrajinj z Mizhurjadovoju okeanoghrافichnoju komisijeju JuNESKO [Cooperation of the National Academy of Sciences of Ukraine with the UNESCO Intergovernmental Oceanographic Commission]. NAN Ukrajinj [Internet]. 2020 June 01 [cited 2021 Jun 13]. Available from: <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=6512> [in Ukrainian].
4. Plan implementaciji Desjatylittja Orghanizaciji Ob'jednanykh Nacij, prysvjachenogho nauci pro okean v interesakh stalogho rozvytku rozroblenyj Mizhurjadovoju okeanoghrافichnoju komisijeju ta skhvalenyj rezolucijeju Orghanizaciji Ob'jednanykh Nacij vid 31.12.2020 A/RES/75/239. [Implementation Plan. The United Nations Decade of Ocean Science for Sustainable Development (2021–2030)]. 2020 December 31. United Nations THE OCEAN DECADE [Internet]. 2021 September 16 [cited 2021 Sept 16]. Available from: <https://www.oceandecade.org/wp-content/uploads/2021/09/337567-Ocean%20Decade%20Implementation%20Plan%20-%20Full%20Document>.
5. Krughlyj stil "Majbutnje mizhnarodne Desjatylittja OON, prysvjachene nauci pro okean v interesakh stalogho rozvytku" [Round table "The forthcoming UN International Decade for Ocean Science for Sustainable

Development"] NAN Ukrainy [Internet]. 2020 July 29 [cited 2021 Jun 12]. Available from: <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=6685> [in Ukrainian].

6. Spivrobotnytvo Nacional'noji akademiji nauk Ukrainy z Mizhurjadovoju okeanografichnoju komisijeju JuNESKO [Cooperation of the National Academy of Sciences of Ukraine with the UNESCO Intergovernmental Oceanographic Commission]. NAN Ukrainy [Internet]. 2020 June 01 [cited 2021 Jul 16]. Available from: <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=6512> [in Ukrainian].

7. Perspektyvy zavershennja formuvannja projektu Konceptiji Derzhavnoji cil'jovoji naukovotekhnichnoji prohramy vidnovlennja morskjykh doslidzenj ta naukovodoslidnycjkoji infrastruktury na period 2021–2023 rokiv. [Prospects for the completion of the draft Concept of the State Targeted Scientific and Technical Program for the Restoration of Marine Research and Research Infrastructure for the period 2021–2023]. NAN Ukrainy [Internet]. 2019 December 10 [cited 2021 Jul 10]. Available from: <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=5831> [in Ukrainian].

8. Rozshyrene zasidannja Pivdennoho naukovogo centru. [Extended meeting of the Southern Science Center]. NAN Ukrainy [Internet]. 2019 December 03 [cited 2021 Jun 09]. Available from: <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=5794> [in Ukrainian].

9. Mizhnarodne Desjatlittja Orghanizaciji Ob'jednanykh Nacij, prysvjachene nauci pro okean v interesakh stalogo rozvytku: stan i perspektyvy pidghotovky do jogho provedennja v Ukraini. [United Nations International Decade for Ocean Science for Sustainable Development: Status and Prospects for Preparation for it in Ukraine]. NAN Ukrainy [Internet]. 2019 October 18 [cited 2021 Jul 11]. Available from: <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=5596> [in Ukrainian].

10. Polozhennja "Pro ciljovi prohramy naukovykh doslidzenj NAN Ukrainy i ciljovi naukovi (naukovo-tekhichni) proekty NAN Ukrainy", zatverdzhene postanovoju Prezydiji NAN Ukrainy [Regulation "On targeted research programs of the NAS of Ukraine and targeted scientific (scientific and technical) projects of the NAS of Ukraine"] NAN Ukrainy [Internet]. 2019 October 18 [cited 2021 Jul 11]. Available from: <https://www.nas.gov.ua/legaltexts/Pages/regulation.aspx?ffn1=ActID&fft1=Eq&ffv1=P-181219-340> [in Ukrainian].

11. Tcirkuliarnoe pismo MOK № 2840 IOC/VR/JB/ic ot 7 aprelija 2021 g. Ofitcialnym natsionalnym koordinatsionnym organam po sviazi s MOK (gosudarstvam – chlenam MOK) "Desiatiletie Organizacii Obedinennykh Nacii, posviashchennoe nauke ob okeane v interesakh ustoichivogo razvitiia (2021–2030 gg.) – Obnovlennaia informaciiia" [IOC Circular Letter No 2840 IOC/VR/JB/ic 9 April 2021. To: Official National Coordinating Bodies for liaison with the IOC (IOC Member States). United Nations Decade of Ocean Science for Sustainable Development (2021–2030) – Update]. IOC UNESCO [Internet]. 2021 Apr 09 [cited 2021 Jun 22]. Available from: <https://ioc.unesco.org/member-states-portal/circular-letters> [in Russian].

Стаття надійшла 17.07.2021 року